

ABC- EN PLACEMAT-METHODE: LEERZAAM (EN TOCH LEUK)

Als het schooljaar in de finale fase is beland ligt er meestal een week met toetsen of schriftelijke overhoringen in het verschiet. De meeste docenten willen de lesstof herhalen en doen dat dan ook massaal. Hierdoor krijgen de leerlingen de hele lesdag door de standaard herhaalles waarbij zij voornamelijk moeten luisteren naar de docent die alle stof nogmaals de revue laat passeren. Dodelijk saai, zeker als de vermoeidheid aan het einde van de lesdag toeslaat en het buiten mooi weer is. In dit lesmateriaal worden twee methoden beschreven die weinig voorbereidingstijd vergen, die afwijkend zijn van de reguliere les en waarmee de leerlingen actief aan de slag gaan terwijl zij de stof herhalen: de ABC- en Placemat-methode.

DOUWE VAN DOMSELAAR

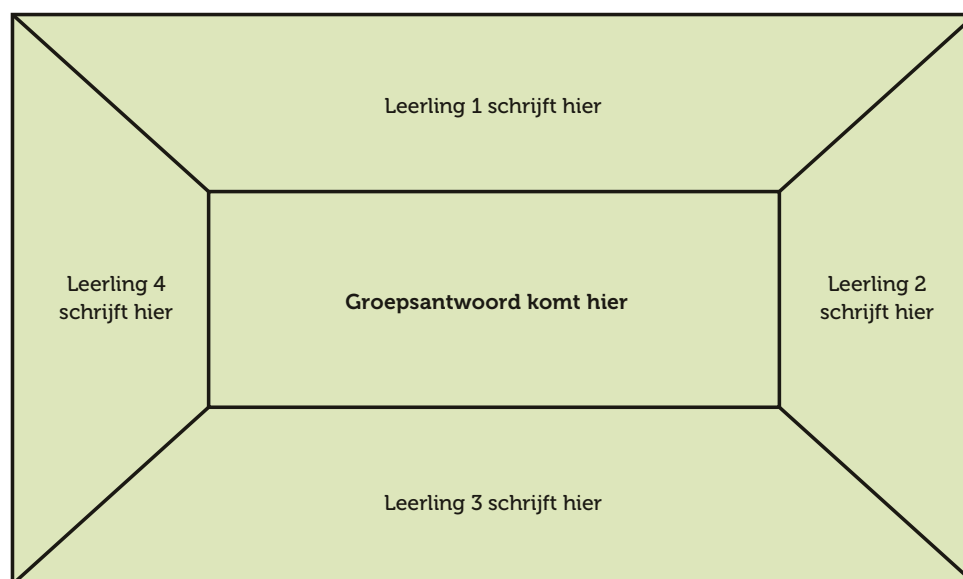
ABC-METHODE

- Voorbereidingstijd docent: onderwerp bedenken en duo's indelen (vijf minuten)
- Benodigdheden: een aantal (gekleurde) A3-vellen papier
- Duur: met uitleg en nabespreken circa 45 minuten
- Gemakkelijk uit te breiden, in te korten en te wijzigen
- Doel 1: leerlingen op alternatieve wijze de lesstof laten herhalen
- Doel 2: leerlingen actief begrippen laten koppelen aan onderwerp van de lesstof
- Doel 3: samenwerking stimuleren, overleg momenten initiëren en samen leren

De leerlingen worden aan het begin van de les in duo's verdeeld, waarbij het belangrijk is dat de zwakke leerlingen *niet* bij elkaar zitten. Elk duo krijgt een groot vel papier. Boven aan het vel schrijven zij het onderwerp van hun ABC. Bij een lessenreeks over multiculturele samenleving zou het onderwerp van het ABC bijvoorbeeld *discriminatie*, *aanpassen*, *zondebok*, *assimilatie* of *toelatingsbeleid* kunnen zijn. De docent (!) bepaalt vooraf welk onderwerp wordt gekozen. Ook kan de docent een aantal onderwerpen bedenken en de duo's daaruit laten kiezen. Dat is leuker nakijken voor de docent en geeft de duo's een gevoel van vrijheid terwijl de docent wel de controle blijft behouden. Vervolgens bedenkt de eerste leerling van het duo (waar nodig in overleg en met hulp van de tweede leerling) een woord met een A dat verband houdt met het hoofdonderwerp. Bij het onderwerp *discriminatie* zou bijvoorbeeld *allochtoon* een goed woord met een A kunnen zijn. Immers, allochtonen worden vaker gediscrimineerd dan autochtonen. Vervolgens schrijft het duo aan de achterzijde van de poster waarom dit

woord is gekozen (en wat het verband met het onderwerp is). De tweede leerling gaat verder en schrijft een woord met een B op enzovoorts, tot en met de Z. Natuurlijk zijn er letters die erg lastig zijn zoals de Q, X en Y. Vertel dat de leerlingen hier creatief mogen zijn, bijvoorbeeld door ze in plaats van een woord een kleine zin te laten maken, de Engelse taal te laten gebruiken of ronduit wat met de letters te smokkelen. Denk aan: eXtra verruiming van het kinderpardon leidt tot minder discriminatie, Queen Maxima is allochtoon, Ygen volk eerst.

De eerste paar minuten vinden de leerlingen het een rare opdracht en denken zij dat het kinderlijk eenvoudig is. U zult merken dat ze na een aantal woorden helemaal in hun ABC zitten en de meest creatieve dingen bedenken. Natuurlijk mogen de leerlingen ook hun boek gebruiken waardoor ze driftig bladerend de hele lesstof weer doornemen en bespreken. Maak duidelijk dat beide leerlingen moeten kunnen vertellen waarom het woord is gekozen (dus ook de woorden van de duopartner). De afronding kan op diverse manieren plaatsvinden. Vraag elke duo te gaan staan en de vier mooiste vindingen (inclusief de uitleg) voor te lezen. Ook kunnen de posters worden opgehangen en in een latere les worden gebruikt (verwijzen). Het is ook goed mogelijk om er een beoordeling aan te plakken. Neem honderd punten als maximum. Geef een punt per goed woord (maximaal 26 punten) en twee punten per goede uitleg per woord achterop de poster (maximaal 52 punten). Geef maximaal vijf punten voor de samenwerking, maximaal vijf punten voor de netheid van de poster en maximaal tien voor het gebruik van het boek. Er zijn nog twee punten over. Deze kunnen worden toegekend aan de groep met het beste/mooiste woord. Het ABC kan voor zowel bij maatschappijleer, maatschappijleer 2 als maatschappijwetenschappen worden gebruikt, zo ook voor elk niveau leerling.

PLACEMAT-METHODE

- Voorbereidingstijd docent: vragen bedenken en groepen indelen (vijf minuten)
- Benodigheden: een aantal (gekleurde) A3-vellen papier
- Duur: met uitleg en nabespreken circa 45 minuten
- Gemakkelijk uit te breiden, in te korten en te wijzigen
- Doel 1: leerlingen op alternatieve wijze de lesstof laten herhalen
- Doel 2: leerlingen actief laten nadenken en stof laten nazoeken
- Doel 3: overleg moeten initiëren en samen leren

De leerlingen worden aan het begin van de les ingedeeld in een groep van vier leerlingen (drie kan ook, twee is te weinig en vijf is te veel). Elke groep krijgt een groot vel papier. Het vel wordt in vier stukken verdeeld waarbij het midden open blijft (zie afbeelding). De leerling krijgt een kwart van het vel. Het middenstuk is een gezamenlijk deel maar wordt vooralsnog niet gebruikt.

Op het bord projecteert de docent circa vijf *open* vragen die uitdagend zijn qua niveau. Neem zoveel vragen als er groepen zijn! De leerlingen gaan eerst tien tot vijftien minuten *zelf* aan het werk. Ze schrijven de vragen over op hun kant van het vel en schrijven er een goed en uitgebreid antwoord onder. Het boek mag worden gebruikt, maar letterlijk overnemen van de tekst is niet toegestaan: alles in eigen woorden!

Na een kwartier (of als de docent denkt dat de meeste leerlingen klaar zijn) lezen de groepsleden het antwoord op de eerste vraag in de groep aan elkaar voor. Dan wordt door hen zelf uit die antwoorden het beste antwoord gekozen of het beste antwoord uit de verschillende antwoorden gecreëerd. Dit schrijven zij in het midden van het vel. Dezelfde procedure volgt bij de tweede vraag en verder. Als alle vragen zijn besproken en in het midden zijn uitgeschreven is de placemat klaar. Let wel: alle groepsleden moeten zich kunnen vinden in het antwoord op het middenstuk en moeten dit ook kunnen uitleggen! Het meest leerzaam is om, als iedereen klaar is, elke groep om de beurt te laten opstaan en een vraag en een antwoord te laten voorlezen. Elke groep krijgt dus een beurt en telkens wordt een andere vraag besproken. Bespreek met de klas direct het antwoord. Innemen en becijferen kan natuurlijk ook. Neem dan het individuele antwoord, het groepsantwoord, de netheid van de placemat en de samenwerking (het overleg) mee in het cijfer. ♦